पठतु संस्कृतम्

कोविद:

फिब्रवरि १८, २०२३ पाठ: २ अङ्का: १००

1) अधो दत्तानां विग्रहवाक्यानां समस्तपदं समासनाम च लिखत । (२०)

a. मात्रा सदृशी	मातृसदृशी	तृतीया-तत्पुरुषः
b. इन्द्राय इदम्	इन्द्रार्थम्	चतुर्थी-तत्पुरुषः
c. रोगेभ्यः भयम्	रोगभयम्	पञ्चमी-तत्पुरुषः
d. सप्ताहेन पूर्वः	सप्ताहपूर्वः	तृतीया-तत्पुरुषः
e. राज्ञः दूतः	राजदूतः	षष्ठी-तत्पुरुषः
f. दुःखम् अतीता	दुःखातीता	द्वितीया-तत्पुरुषः
g. सतां सङ्गः	सत्सङ्गः	षष्ठी-तत्पुरुषः
h. वनस्य राजा	वनराजः	षष्ठी-तत्पुरुषः
i. कृष्णं श्रितः	कृष्णश्रितः	द्वितीया-तत्पुरुषः
j. अपरं ग्रामस्य	अपरग्रामः	प्रथमा-तत्पुरुषः

कोविद: by Vanisri Ragupati

2) अधो दत्तानां समस्तपदानां विग्रहवाक्यं समासनाम च लिखत । (२०)

a. अक्षशौण्डः - अक्षेषु शौण्डः सप्तमी-तत्पुरुषः

b. वाक्कलहः - वाचा कलहः तृतीया-तत्पुरुषः

c. दंशनिवारणैः - दंशानां निवारणानि तैः षष्ठी-तत्पुरुषः

d. गुडमिश्रः - गुडेन मिश्रः तृतीया-तत्पुरुषः

e. दानशूरः - दाने शूरः सप्तमी-तत्पुरुषः

f. विद्यामान्यः - विद्यया मान्यः तृतीया-तत्पुरुषः

g. कूपपतितः - कूपं पतितः द्वितीया-तत्पुरुषः

h. शास्त्रनिपुणः - शास्त्रेषु निपुणः सप्तमी-तत्पुरुषः

i. भूतबलिः - भूतेभ्यः बलिः चतुर्थी-तत्पुरुषः

j. तत्त्वज्ञानम् - तत्वस्य ज्ञानम् षष्ठी-तत्पुरुषः

कोविद: By Vanisri Ragupati

3) दत्तानां तद्धितान्त-पदानां विग्रहवाक्यं लिखत । (५)

a. कोमलत्वम्	कोमलस्य भावः
b. त्वदीयः	तव अयम्
c. करुणता	करुणायाः भावः
d. औष्ण्यम्	उष्णस्य भावः
e. धनवान्	धनम् अस्य अस्ति इति
f. प्रज्ञावत्	प्रज्ञा अस्य अस्ति इति (नपु.लि)
g. शौर्यम्	शूरस्य भावः
h. कीर्तिमती	कीर्तिः अस्याः अस्ति इति
i. चक्री	चक्रम् अस्य अस्ति इति
j. शूलिनी	शूलम् अस्याः अस्ति इति

कोविदः by Vanisri Ragupati

4) दत्तानां विग्रहवाक्यानां तद्धितान्तरूपं लिखत । (५)

a. गुणाः अस्य सन्ति	गुणवान् / गुणी
b. दृढस्य भावः	दार्ढ्यम्, दृढता, दृढत्वम्
c. तेजः अस्याः अस्ति	तेजस्विनी
d. मम इमे	मदीयाः
e. एकस्य भावः	ऐक्यम्, एकता, एकत्वम्
f. विदेशस्य इयम्	विदेशीया
g. बलम् अस्य अस्ति (न)	बलवत्
h. धीरस्य भावः	धैर्यम्, धीरता, धीरत्वम्
i. समुद्रस्य इदम्	सामुद्रम्
j. नीति: अस्य अस्ति	नीतिमान्

कोविद: By Vanisri Ragupati

5) एकपदेन उत्तरं लिखत (१०)

a. मन्मथस्य धनुः कैः निर्मितम् ? पुष्पैः

b. गद्यकाव्ये प्रधानतया कः गुणः भवति ? ओजोगुणः

c. हर्षचरितं केन विरचितम् ? बाणभट्टेन

d. 'कादम्बरी' नाम काव्यं केन विरचितम् ? बाणभट्टेन

e. तेजस्वी पुरुषः कं न सहते ? परकृतनिकृतिम्

f. रतिः किमर्थं देहत्यागं कर्तुमैच्छत् ?

मन्मथः दग्धः इति कारणेन

g. ईश्वरः किमर्थं तं प्रदेशं परित्यज्य गतवान् ?

तपसः विघ्नः समुत्पन्नः इति कारणतः

h. नमस्कृतवतीं पार्वतीं हरः किमिति आशीर्वचनमुक्तवान्?

अनन्यभाजं पतिम् आप्नुहि

i. गद्यम् इति पदस्य धातुः कः ? गद् व्यक्तायां वाचि

j. प्राणत्यागेऽपि संस्थिते किं न कर्तव्यम् ? अकृत्यं न कर्तव्यम्

कोविद: by Vanisri Ragupati

6) पदविवरणं (अन्त-लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि) लिखत । (५)

a. धुरि

रेफान्तः स्त्री. 'धुर्' शब्दः स. ए.

b. खुरन्यासपवित्रपांसुम्

उ. पु. 'खुरन्यासपवित्रपांसु' शब्द: द्वि. ए.

c. अन्वगच्छत्

अनु + गम् धातु: परस्मैपदी लङ्-लकार प्र. ए.

d. सम्राट्

ज. पु. 'सम्राज्' शब्दः प्र. ए.

e. श्रुते:

इ. स्त्री. 'श्रुति' शब्दः ष. ए.

कोविद: by Vanisri Ragupati

7) उत्तरं लिखत (२ + २ + १ = ५)

a. 'महीयांसः प्रकृत्या मितभाषिणः' इति वाक्यं कस्मिन् काव्ये भवति ? 'मितभाषिणः' शब्दस्य व्याकरणांशं लिखत ।

`शिशुपालवधम्`

न. पु. 'मितभाषिन्' शब्दः प्र. ब.

b. तत्पुरुष-समासे कस्य पदार्थ: प्राधान्यं भवति ? तत्पुरुष-समास्य प्रभेदा: के ?

उत्तरपदार्थप्राधान्यम्

सामान्य:, कर्मधारयः, नञ्-प्रभृतय:, द्विगुः

c. कविः दण्डी गद्यकाव्ये भूयमानस्य गुणस्य वर्णनं कथं कृतवान् ?

ओजः समासभूयस्त्वम् एतत् गद्यस्य जीवितम्

कोविद: by Vanisri Ragupati

8) वाक्यं साधु / असाधु इति लिखत । (५)

a. पद्यस्य रचनायां अधिकाः नियमाः सन्ति । साधु

b. कात्यायन: पतञ्जले: गुरु: आसीत् । असाधु

c. गद्यरूपेण लिखितं सर्वमपि काव्यमिति न मन्यते । साधु

d. प्रौढमनोरमा नागेशभट्टेन विरचितम् । असाधु

e. आख्यायिका-गद्यकाव्यस्य वस्तु इतिहासप्रसिद्धम् अस्ति । साधु

9) परस्परसम्बद्धान् मेलयत (५)

a. दण्डी	गद्यचिन्तामणिः	b
b. वादिभसिंह:	दशकुमरचरितम्	a
c. सुबन्धु:	परिभाषेन्दुशेखरः	e
d. ज्ञानेन्द्रसरस्वती	वासवदत्ता	c
e. नागेशभट्टः	तत्त्व-बोधिनी	d

कोविद: by Vanisri Ragupati

10) सूक्ते: अर्थ: लिखत । (२)

महीयांसः प्रकृत्या मितभाषिणः

11) सुभषितस्यपदविभागम्, अन्वयरचनां, तात्पर्यं च लिखत । (३)

अकृत्यं नैव कर्तव्यं प्राणत्यागेऽपि संस्थिते ।
न च कृत्यं परित्याज्यमेष धर्मः सनातनः ।।

12) श्लोकस्य पदविभागम्, अन्वयरचनां, तात्पर्यं च लिखत एकस्य समस्तपदस्य विग्रहवाक्यं च लिखत ।(५)

तस्याः खुरन्यासपवित्रपाम्सुम् अपांसुलानां धुरि कीर्तनीया ।
मार्गं मनुष्येश्वरधर्मपत्नी श्रुतेरिवार्थं स्मृतिरन्वगच्छत् ।।

13) संस्न्दर्भं संस्कृतभाषया विवृणुत (३)

मरणचिन्तां त्यक्त्वा स्वशरीरं परिरक्ष ।

14) अधोदत्त-ग्रन्थकारस्य परिचयं ४-५ वाक्यैः लिखत । (३)

पाणिनि:

कोविद: by Vanisri Ragupati

15) अधोदत्त-विषयमधिकृत्य ५-६ वाक्यैः लिखत । (४)

गद्यकाव्यम्

कोविदः by Vanisri Ragupati